

**Gazdasági
szektorok,
új gazdasági
ágak helye**

Gazdasági szektor ≠ gazdasági ágazat

Gazdasági szektor

- makroökonómiai értelemben:
a gazdaság szereplőiből álló csoport, amelynek hasonlóak az erőforrásai, a céljai és a gazdasági döntései
- földrajzi értelemben:
a gazdasági életben hasonló szerepkört betöltő tevékenység-csoport – **tevékenység szerinti**

Gazdasági szektor ≠ gazdasági ágazat

Gazdasági szektor

- makroökonómiai értelemben:
a gazdaság szereplőiből álló csoport, amelynek hasonlóak az erőforrásai, a céljai és a gazdasági döntései
- földrajzi értelemben:
a gazdasági életben hasonló szerepkört betöltő tevékenységcsoport – **tevékenység szerinti**
 1. **primer**
 2. **szekunder**
 3. **tercier**
 4. **kvaterner**
 5. **(kvinális)**

Primer szektor

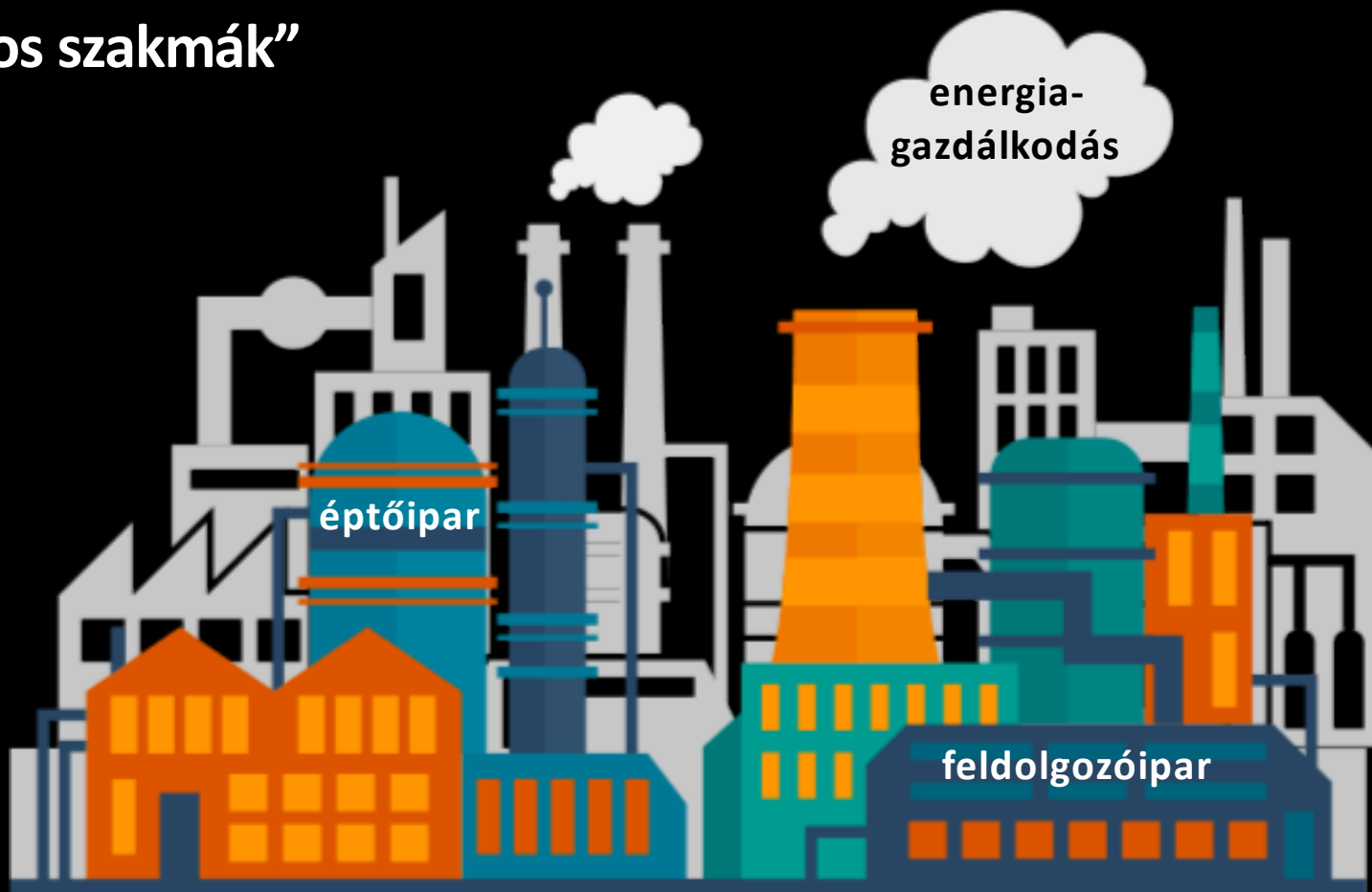
Közvetlenül a természetben található javakat állítja elő
(mezőgazdaság, bányászat) → nyersanyag

Szekunder szektor

A természetből származó javak megmunkálásával foglalkozik
→ gyártás, előállítás

„kékgalléros szakmák”

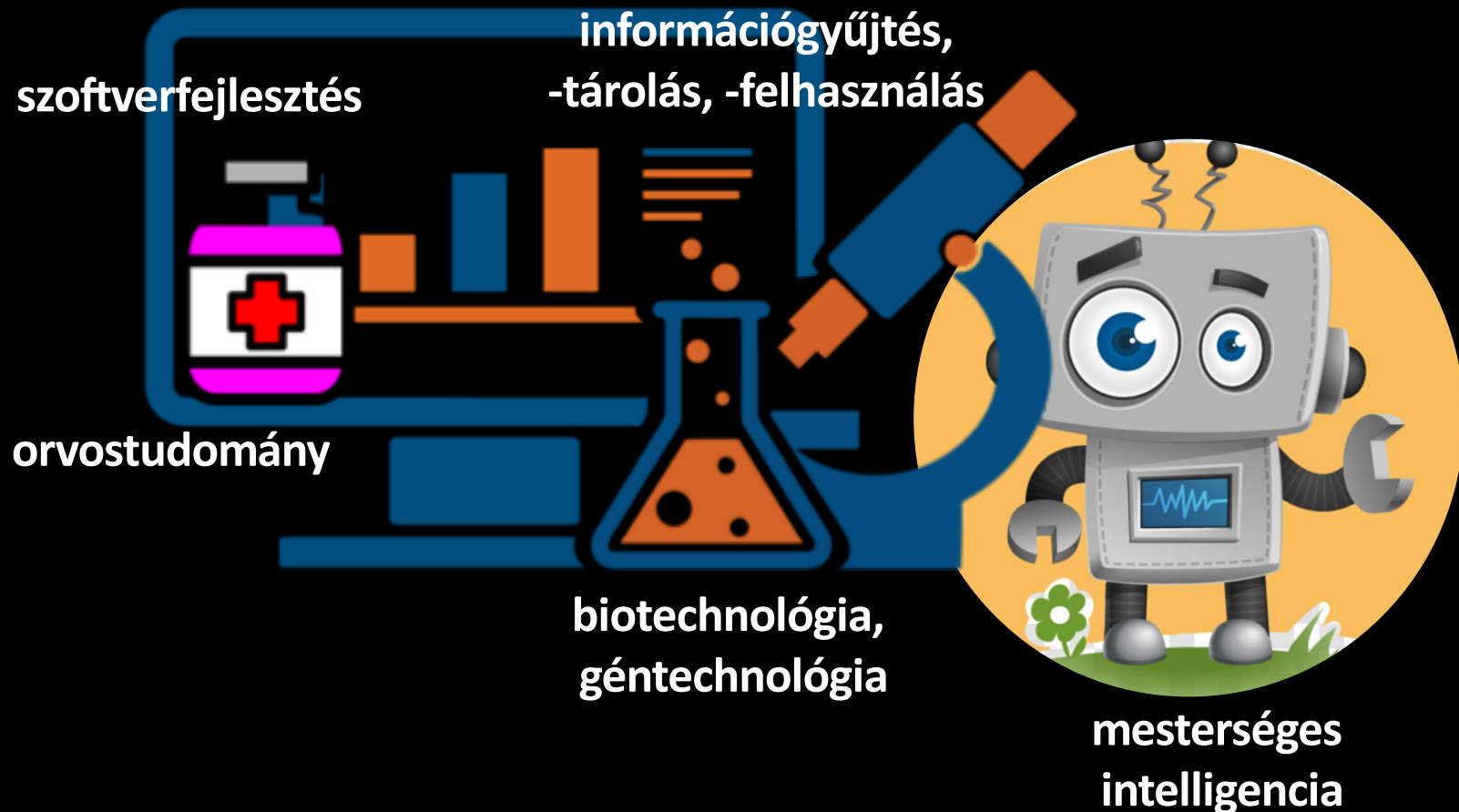
Tercier szektor

Ma a szolgáltatások jelentős része termékként viselkedik →
a szolgáltatások tárolhatók (pl. információ, online vásárlás),
térben és időben elkülönülnek

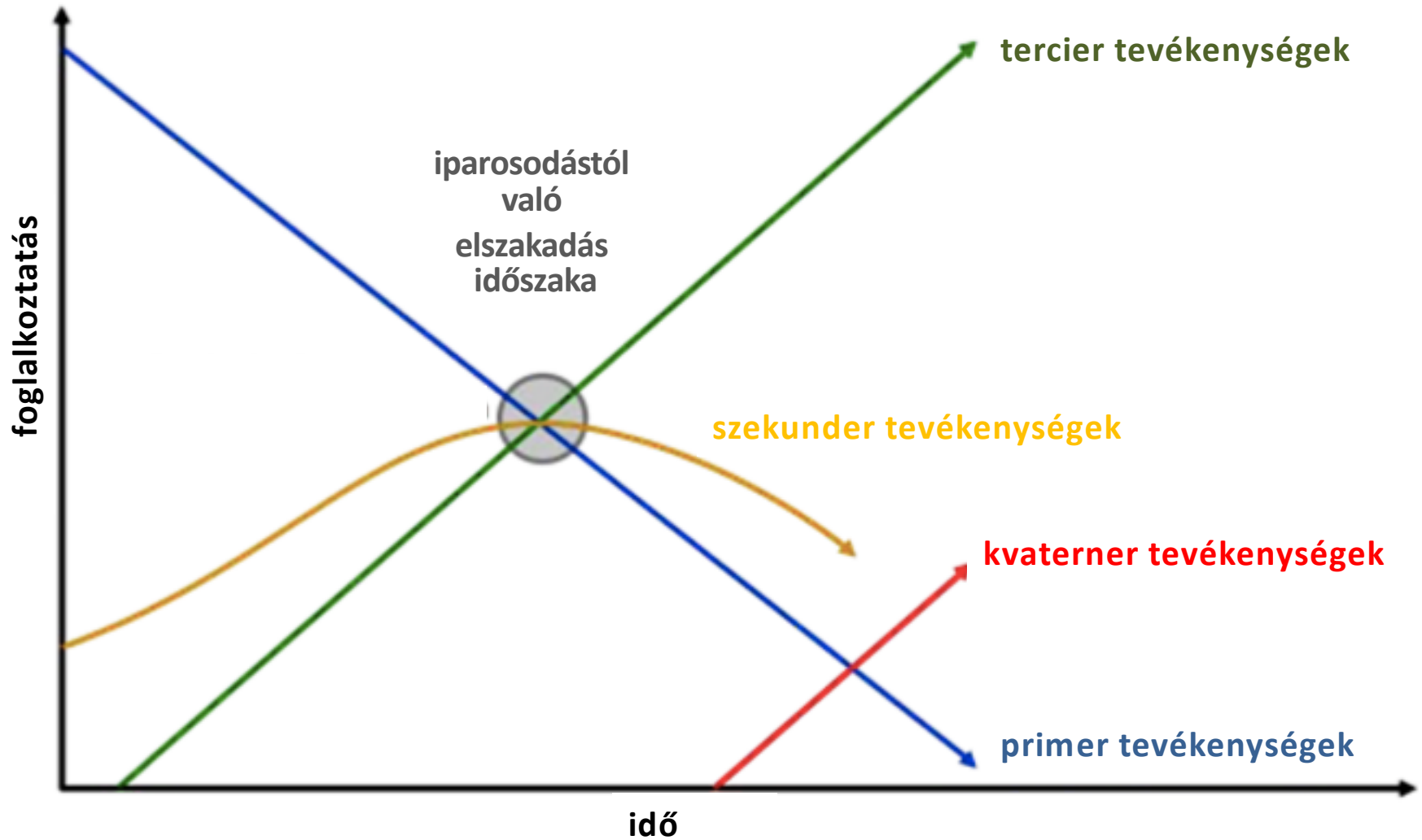

Kvaterner szektor

→ kutatás-fejlesztés-innováció, informatika, tudásalapú
= információs gazdaság → információs társadalom

Szektormodell

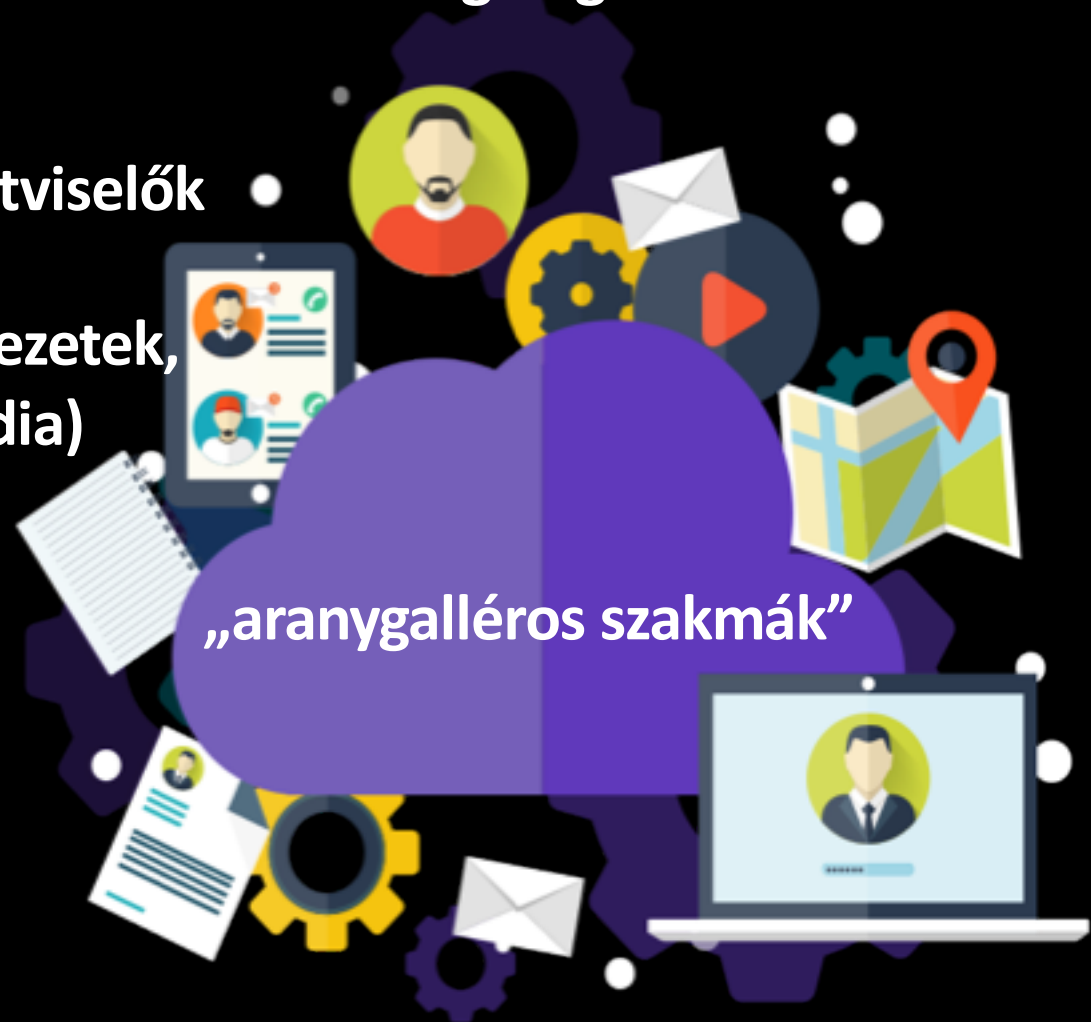
Kvináris szektor

Ötletek értelmezése, az új technológiák értékelése és a szolgáltatások létrehozása

A gazdaság azon része, ahol a döntéseket a legmagasabb szinten hozzák meg

vezető tisztségviselők v. tisztviselők
(pl. kormány, tudomány,
egyetemek, nonprofit szervezetek,
egészségügy, kultúra és média)
← a kvaterner szektor
vezetéséből

szervezetek
pl. Kereskedelmi Világszer-
vezet, IMF)

kreatív városok

technológiai innovációk

hozzáférhető tartalmak

egyéni profilok

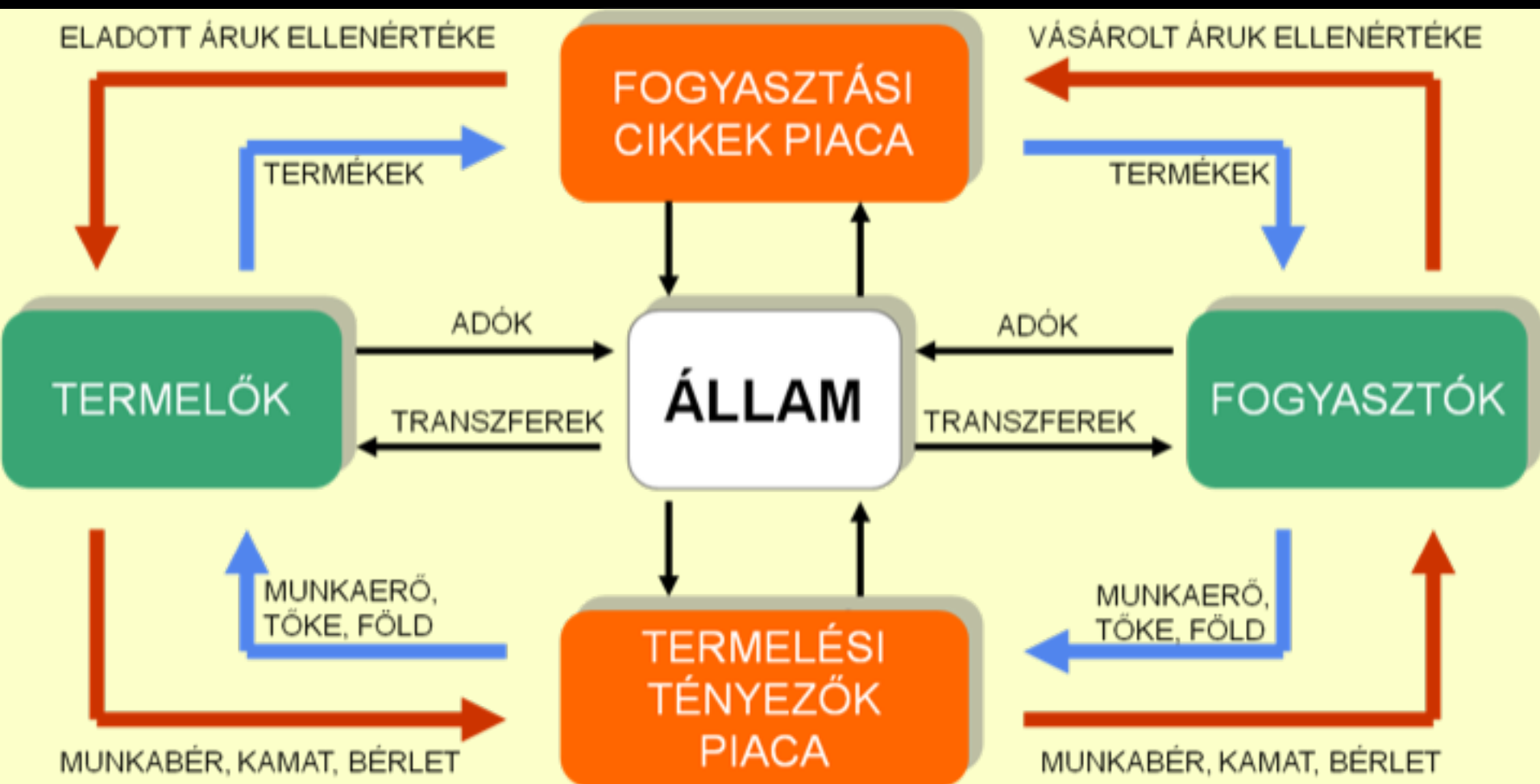
egyéni tartalomalkotás

**felhőalapú
információtárolás**

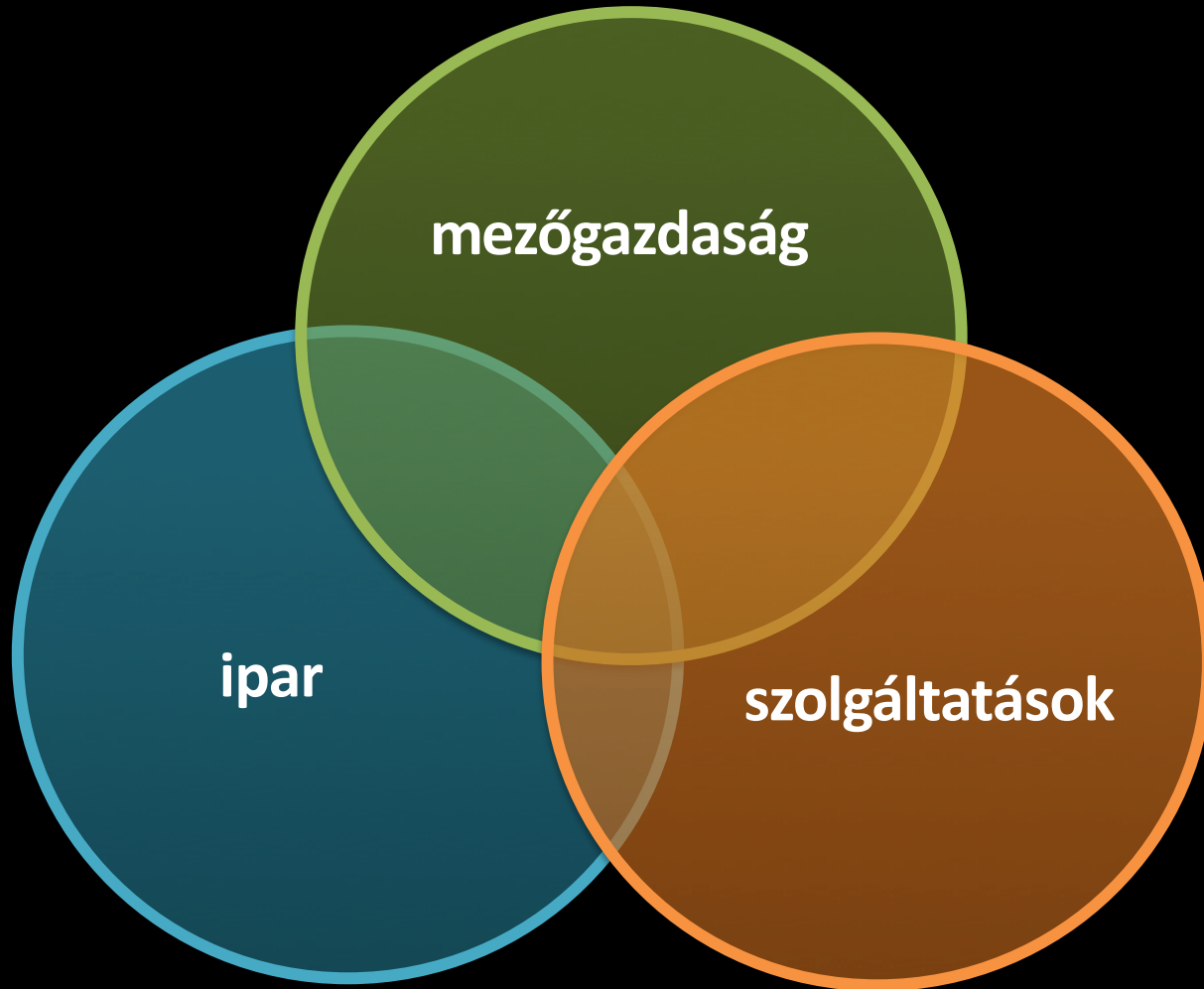
Gazdasági szektorok gazdasági szereplői

Gazdasági ágazat

az anyagi javak és szolgáltatások előállításával összefüggő
tevékenységek csoportja

Elnevezési probléma

- Nyelvi kérdés – ágazat (lásd övezet)
- KSH, TEÁOR – nemzetgazdasági ág

földrajzi rendszer TEÁOR

= gazdasági tevékenységek
egységes ágazati
osztályozási rendszere
statisztikai adabázis alapja

**Főkategória: MEZŐGAZDASÁG, ERDŐGAZDÁLKODÁS, HALÁSZAT
ÉLELMISZERGYÁRTÁS (a feldolgozóipar részeként)**

mezőgazdaság

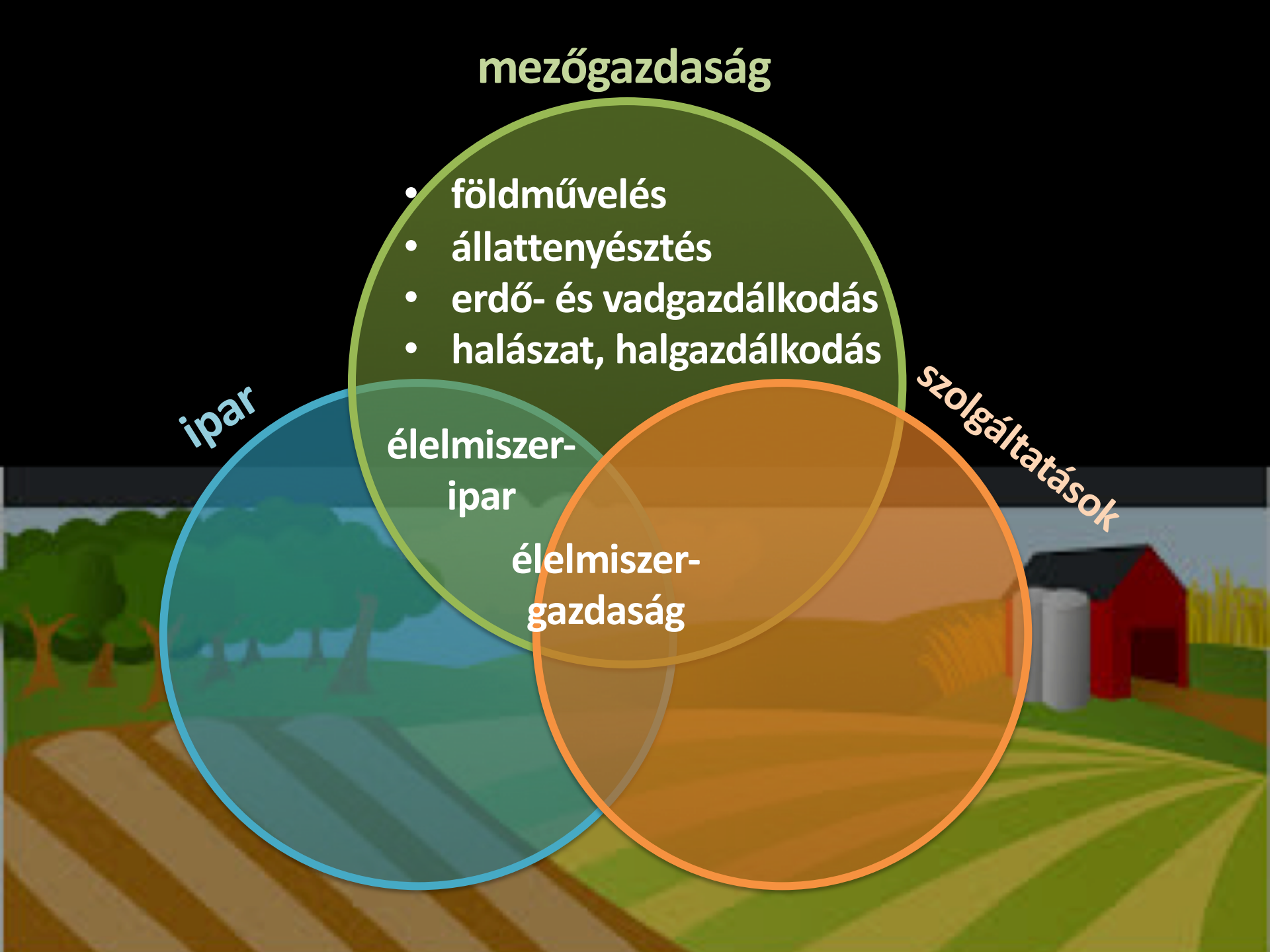
- földművelés
- állattenyésztés
- erdő- és vadgazdálkodás
- halászat, halgazdálkodás

ipar

élelmiszer-
ipar

szolgáltatások

élelmiszer-
gazdaság

Kód	Megnevezés
A	MEZŐGAZDASÁG, ERDŐGAZDÁLKODÁS, HALÁSZAT (ág)
01	Növénytermesztés, állattenyésztés, vadgazdálkodás és kapcsolódó szolgáltatások (ágazat)
011	Nem évelő növény termesztése (alágazat)
0111	Gabonaféle (kivéve: rizs), hüvelyes növény, olajos mag termesztése
0112	Rizstermesztés (szakágazat)
0113	Zöldségféle, dinnye, gyökér-, gumósnövény termesztése
0114	Cukornádtermesztés
0115	Dohánytermesztés
0116	Rostnövénytermesztés
0119	Egyéb, nem évelő növény termesztése
012	Évelő növény termesztése
0121	Szőlőtermesztés
0122	Trópusi gyümölcs termesztése
0123	Citrusféle termesztése
0124	Almatermésű, csonthéjas termesztése
0125	Egyéb gyümölcs, héjastermésű termesztése
0126	Olajtartalmú gyümölcs termesztése
0127	Italgyártási növény termesztése
0128	Fűszer-, aroma-, narkotikus, gyógynövény termesztése
0129	Egyéb évelő növény termesztése
013	Növényi szaporítóanyag termesztése
0130	Növényi szaporítóanyag termesztése
014	Állattenyésztés
0141	Tejhasznú szarvasmarha tenyésztése
0142	Egyéb szarvasmarha tenyésztése
0143	Ló, lóféle tenyésztése

mezőgazdaság

ipar

szolgáltatások

- bányászat
- energiaipar
- alapanyagipar
- feldolgozóipar

**ipari
szolgáltatások**

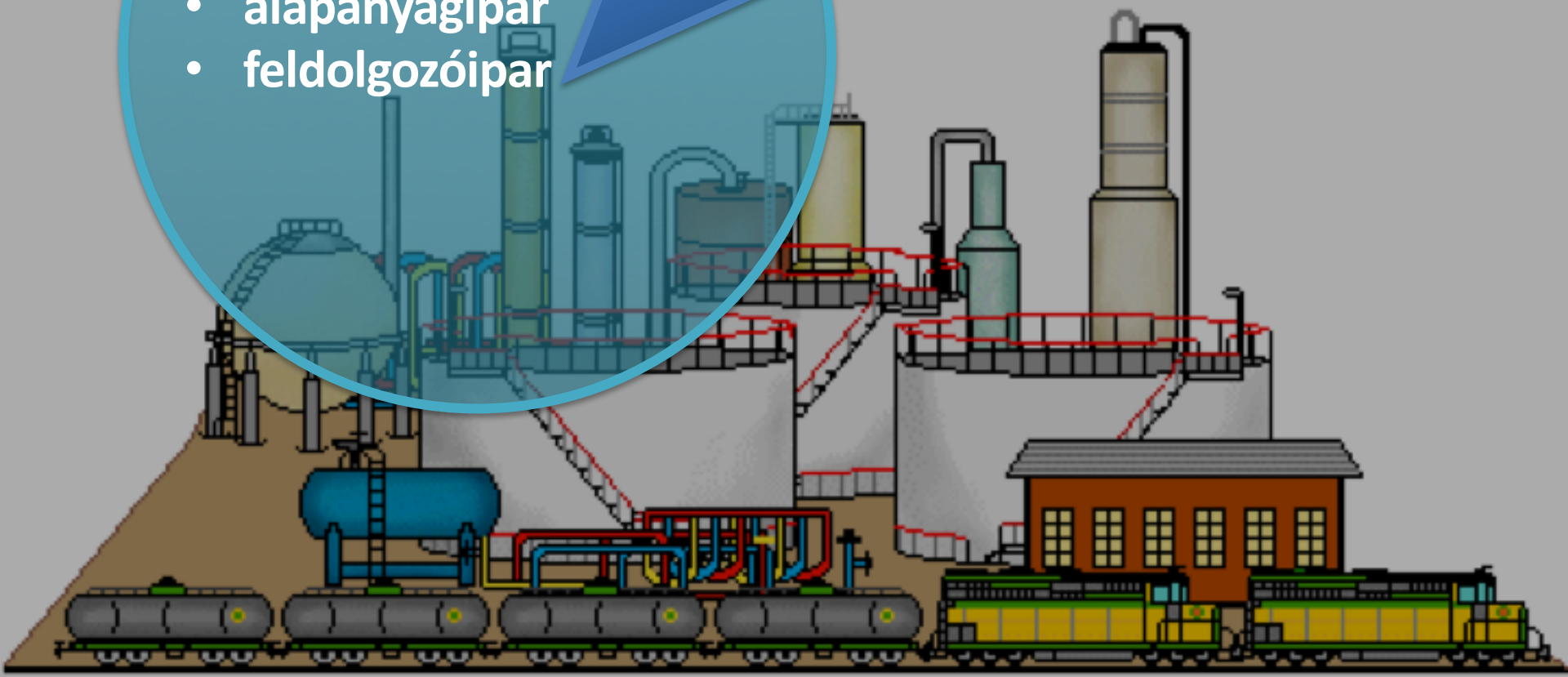

ipar

- bányászat
- energiaipar
- alapanyagipar
- feldolgozóipar

alapanyagipar

- kohászat
- vegyipar
- építőanyag-ipar
- fa- és cellulózipar
- textilalapanyag-ipar

termelőeszközöket,
beruházási cikkeket

gépipar

ipar

- bányászat
- energiaipar
- alapanyagipar
- feldolgozóipar

feldolgozóipar

- gépgyártás

- textilfeldolgozó és ruházati ipar
- bőr- és cipőipar
- papír- és nyomdaipar
- élelmiszeripar
- elektronikai ipar

tömegcikk-ipar

fogyasztási cikkeket

1. **kvaterner szektorban – oktatás, kutatás és fejlesztés, információs technológiák és szolgáltatások, tömegmédia**
2. **az információs társadalom alapfelfogása, miszerint a szakértelem, a tudás gazdasági hasznosításával érték jön létre**

Soroljuk be!

kerámia- és porcelángyártás

híradástechnikai ipar

elektronikai ipar

számítástechnikai ipar

űripar

hightech iparágak

környezetvédelmi ipar

biotechnológiai ipar

szórakoztatóipar

A tanulók életéből vett példákat soroljanak be ágazatokba

Mely ágazatoknak köszönhető, hogy ma reggel felvehetted a farmert, a Nike sportcipőt...

használhattad az iPhone telefont, ehettél egy Big Mac-et?

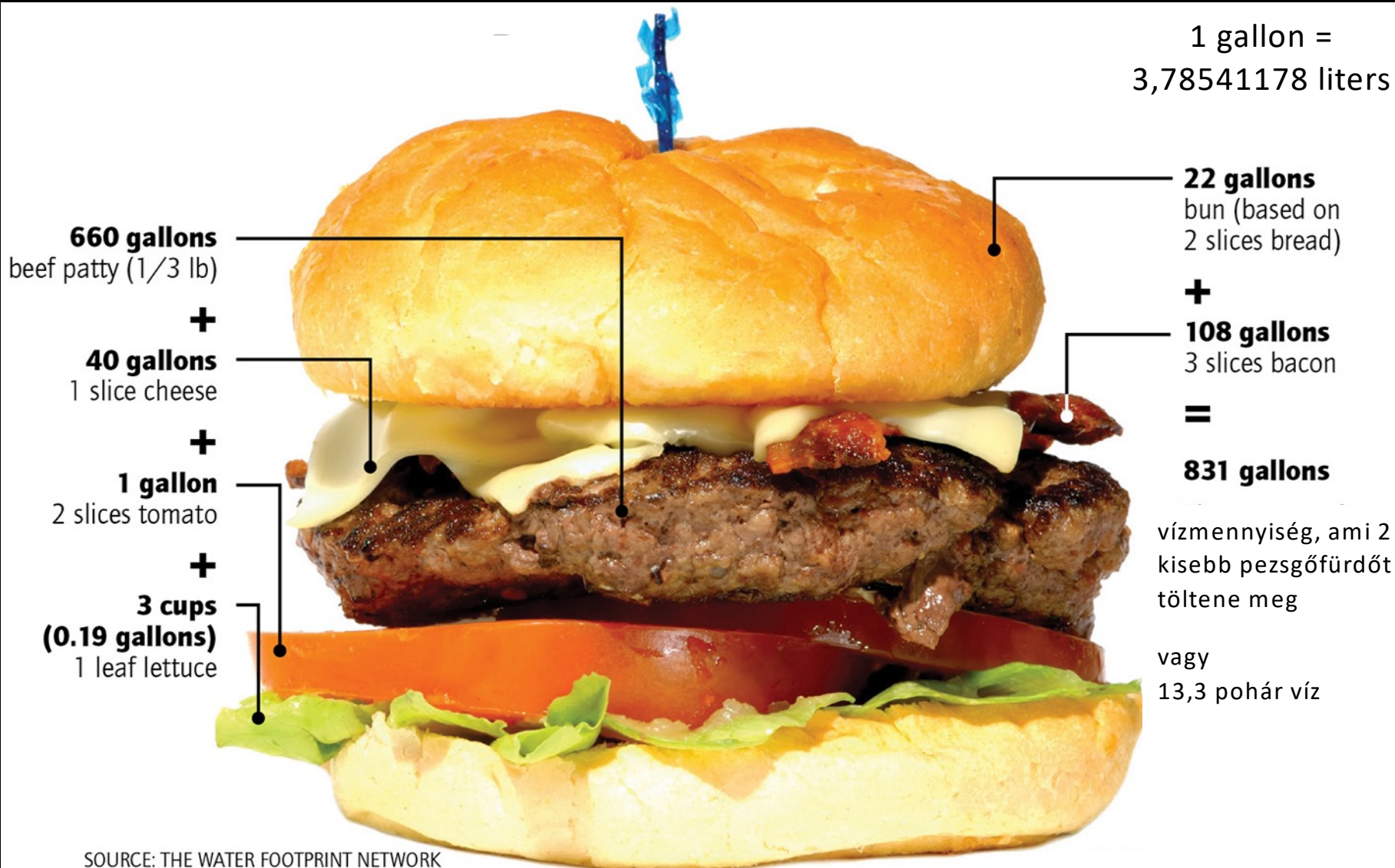
Mely foglalkozásokra van szükség, hogy egy pizza az asztalra kerüljön?

- Keressetek egy pizza alapreceptet!
- Tervezzék meg a saját pizzátokat! Mi kerüljön rá?
- Készítsetek gondolatterképet (hozávalók, eszközök → pókháló)
- Írjátok a hozzávalók mellé **másik színnel, hogy ki (foglalkozás)** állítja azt elő!

A hamburger előállítás vízigénye

pamutszövet

varroda

szabászat

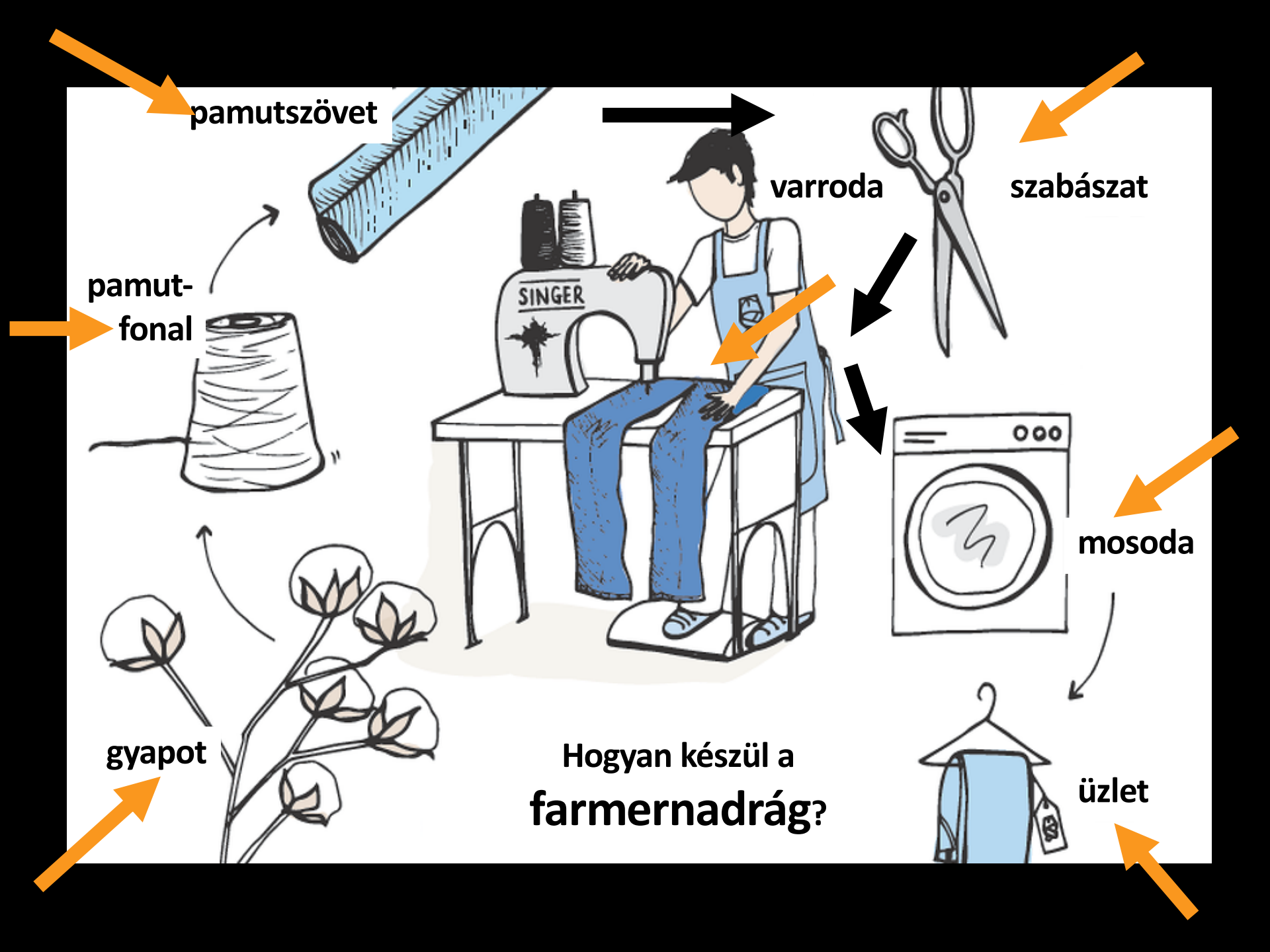
pamut-
fonal

mosoda

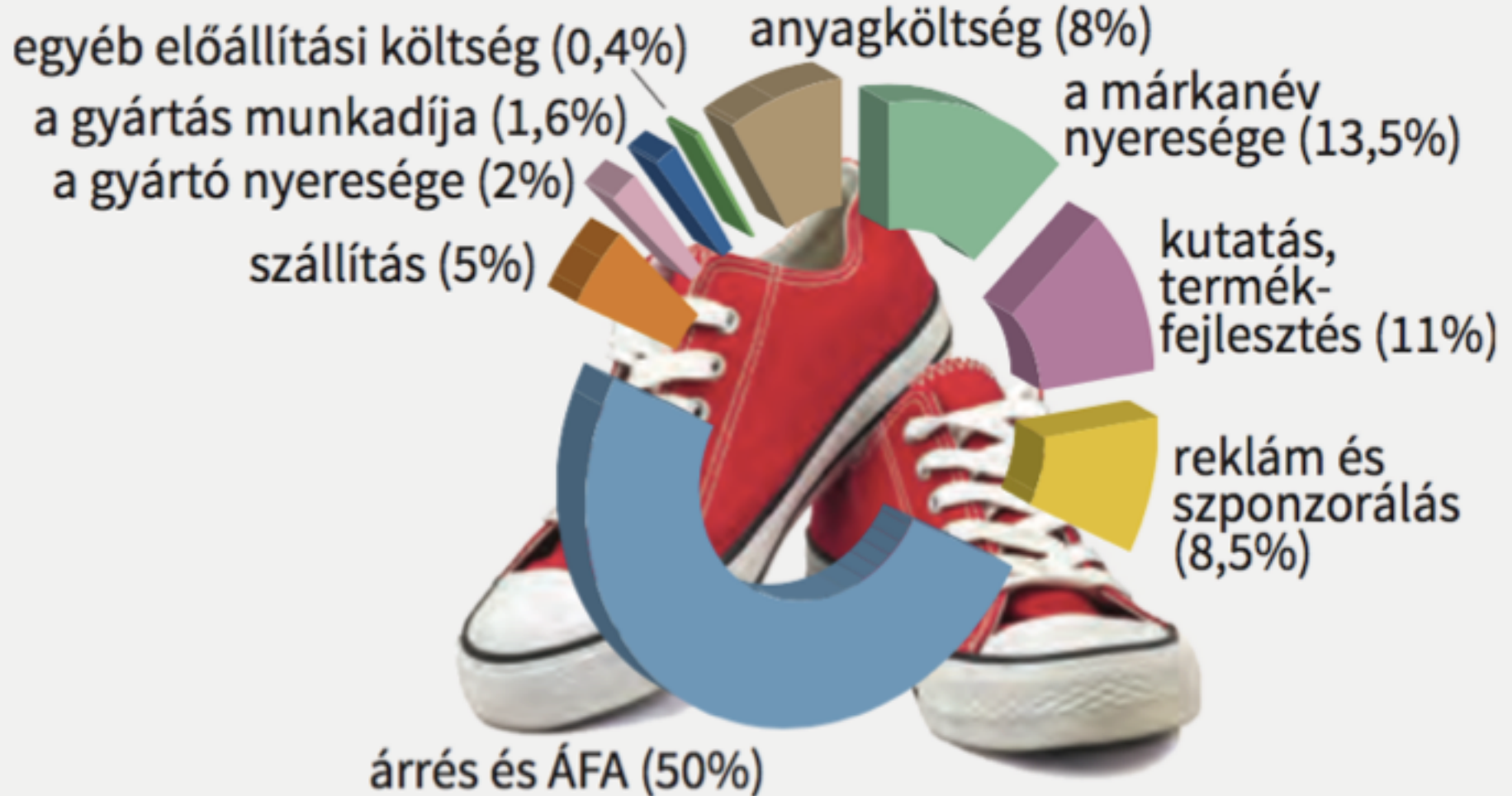
gyapot

Hogyan készül a
farmernadrág?

üzlet

Egy sportcipő árának összetevői

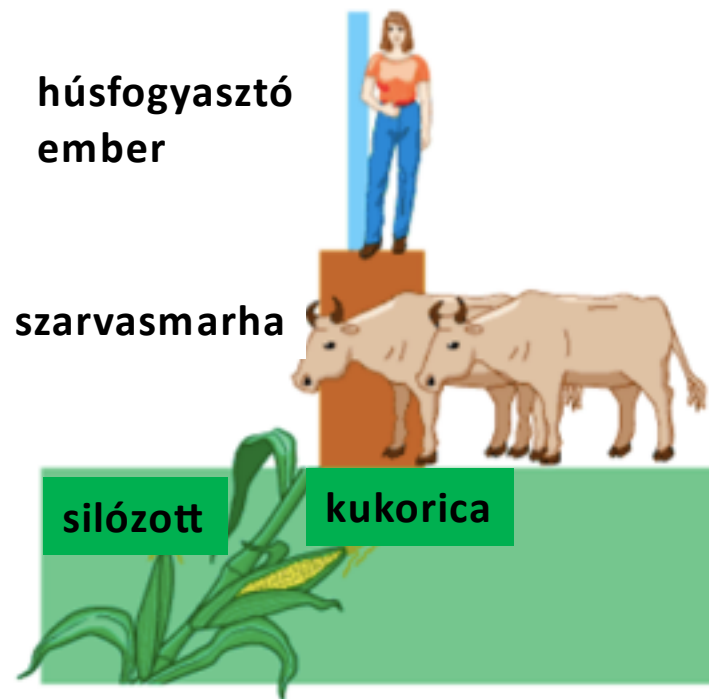
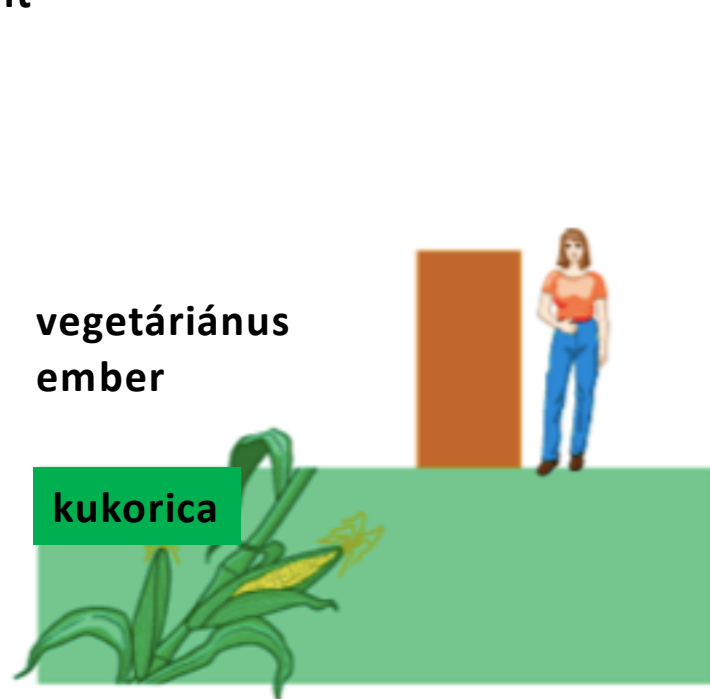
Csoportosítsd az összetevéket? – mely szempont szerint érdemes?

Táplálkozási szint

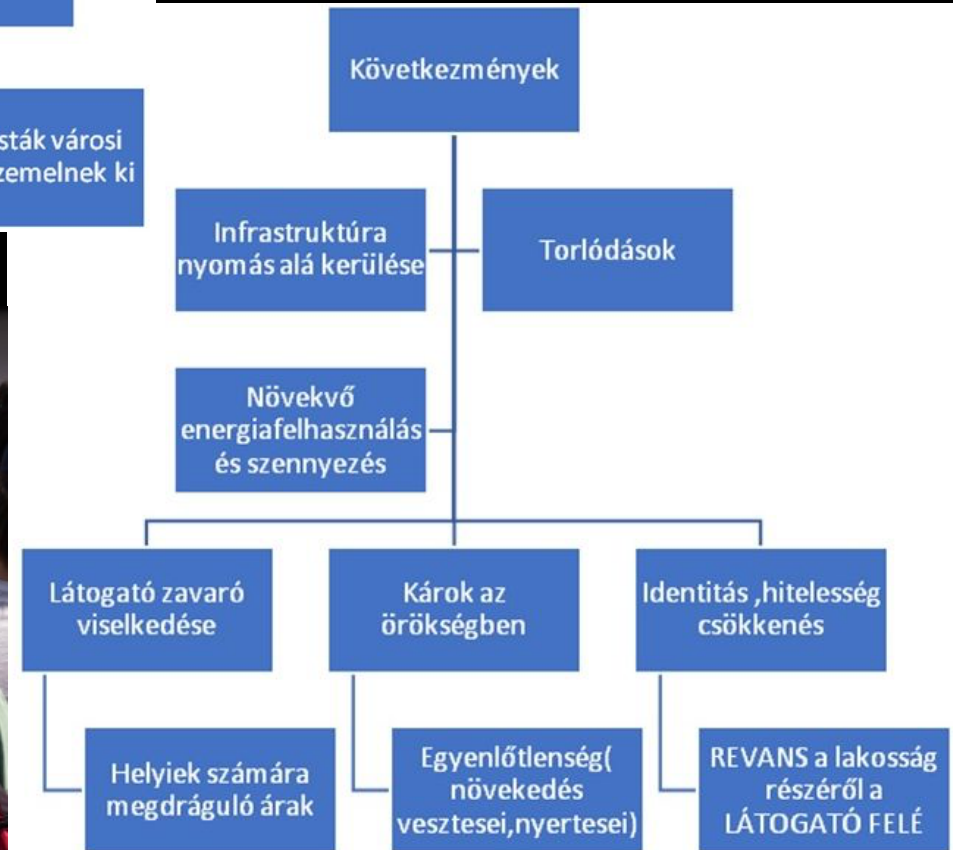
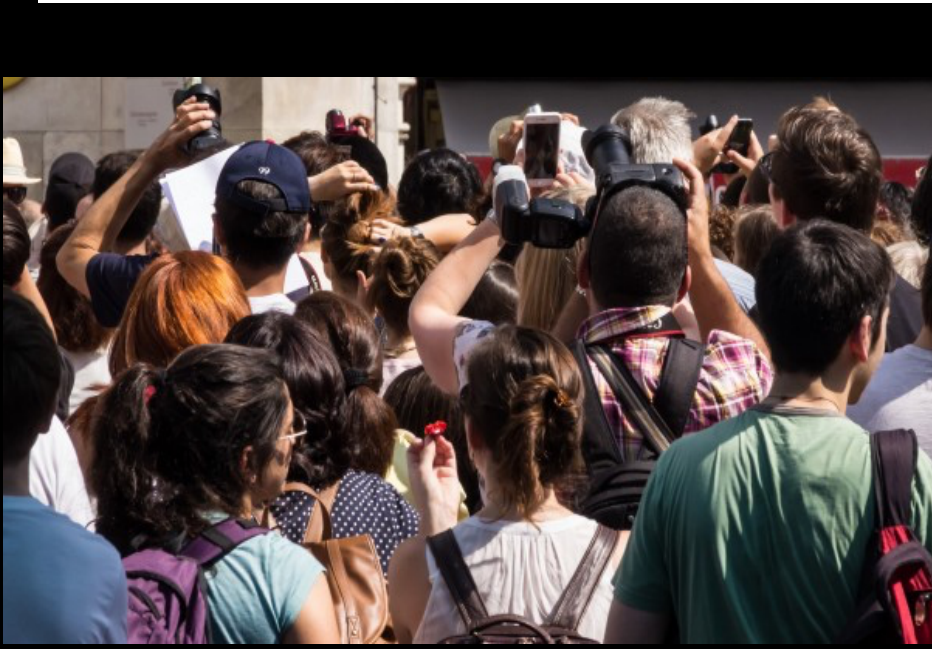
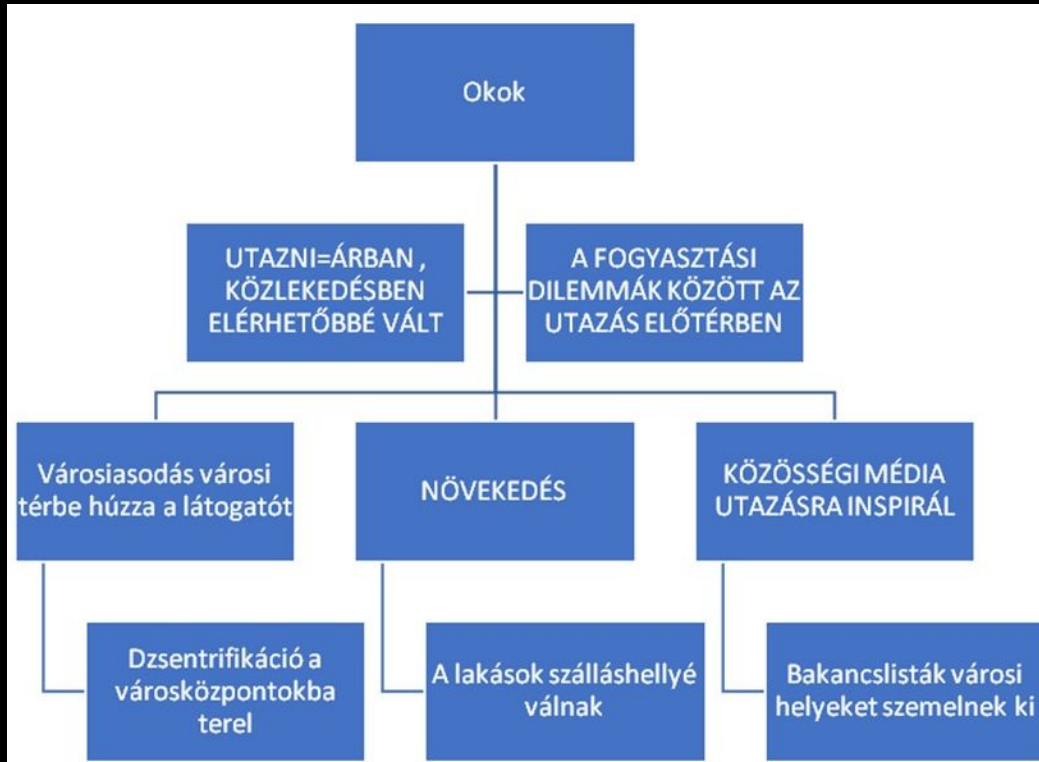
másodlagos
fogyasztó

elsődleges
fogyasztó

termelő

Túlturistasodás

**Telepítő
tényezők**

A gazdaság telepítő tényezői

(hagyományos)

az emberi szükségletek kielégítésére
(a termelés alapja)


```
graph BT; A[természeti erőforrások] --> B[az emberi szükségletek kielégítésére (a termelés alapja)]; C[társadalmi erőforrások] --> B;
```

természeti erőforrások

társadalmi erőforrások

A gazdaság telepítő tényezői

(hagyományos)

az emberi szükségletek kielégítésére
(a termelés alapja)

természeti erőforrások

The diagram consists of a green rectangular box at the bottom with the text 'természeti erőforrások' (natural resources). A green arrow points upwards from the top center of this box towards the main title area.

társadalmi erőforrások

The diagram consists of a blue rectangular box at the bottom with the text 'társadalmi erőforrások' (social resources). A blue arrow points upwards from the top center of this box towards the main title area.

- ásványkincsek
- művelt földek termőképessége
- a táj éghajlati adottságai
- a táj növény- és állatvilága
- a táj természeti szépségei

A gazdaság telepítő tényezői

(hagyományos)

az emberi szükségletek kielégítésére
(a termelés alapja)

természeti erőforrások

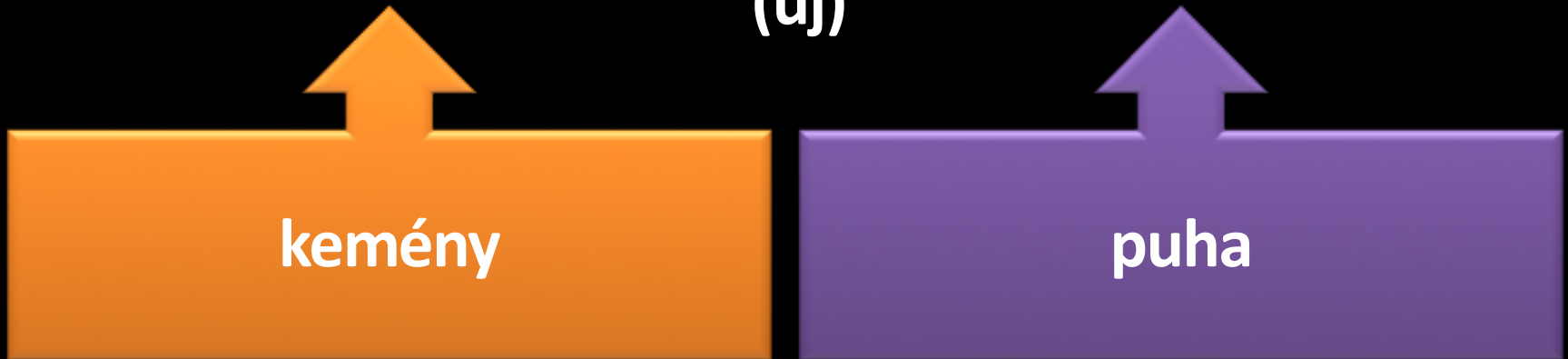
- ásványkincsek
- művelt földek termőképessége
- a táj éghajlati adottságai
- a táj növény- és állatvilága
- a táj természeti szépségei

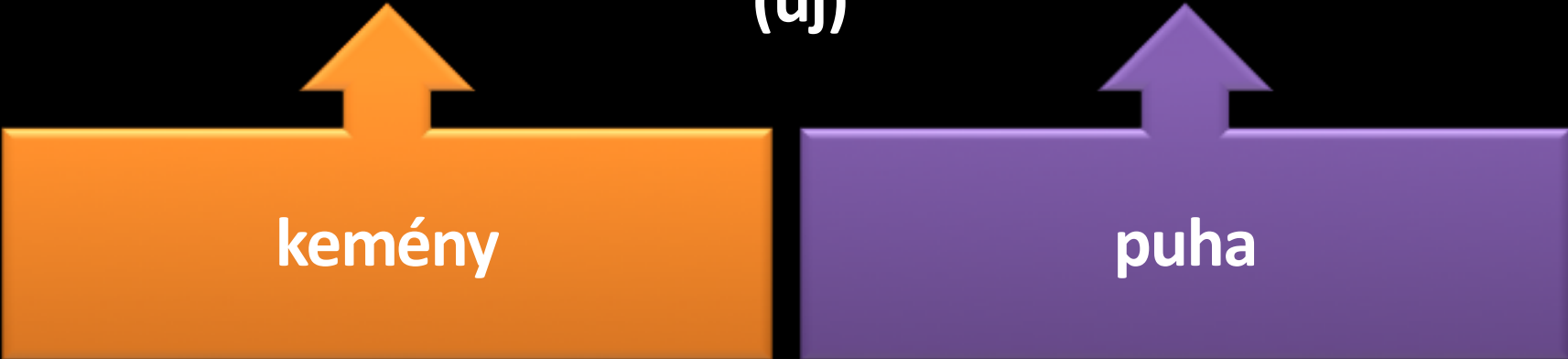
társadalmi erőforrások

ember képességei, magatartása
minősége ← fizikai adottságok,
szakmai felkészültség,
intelligenciaszint, döntéshozói,
alkalmazkodó- és kapcsolattartó
készség) ← külső feltételek
(pl. munkakörülmények, előírt
követelmények)

A gazdaság telepítő tényezői (új)

A gazdaság telepítő tényezői (új)

kemény

puha

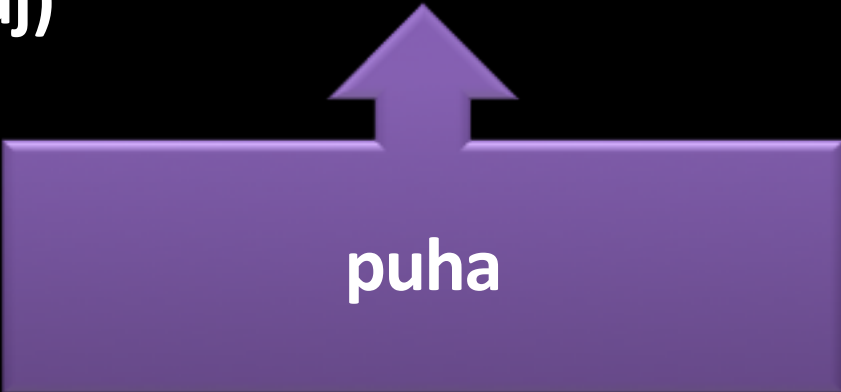
mérhető, számokban
kifejezhető adottságok,
előnyök
(pl. mennyi helyi adót és
munkabért kell fizetni,
mennyibe kerül az
infrastruktúra fenntartása)

A gazdaság telepítő tényezői (új)

kemény

mérhető, számokban
kifejezhető adottságok,
előnyök
(pl. mennyi helyi adót és
munkabért kell fizetni,
mennyibe kerül az
infrastruktúra fenntartása)

puha

közvetlenül nem mérhető,
nem lehet megállapítani,
hogyan közvetlenül mennyire
járul hozzá a nyereséghez,
szerepük mégis nő
(a munkaerő minőségét
befolyásoló oktatás és a
munkavállalók gyerekeit
világnyelven oktató
intézmények)

SWOT helyzetelemző eszköz

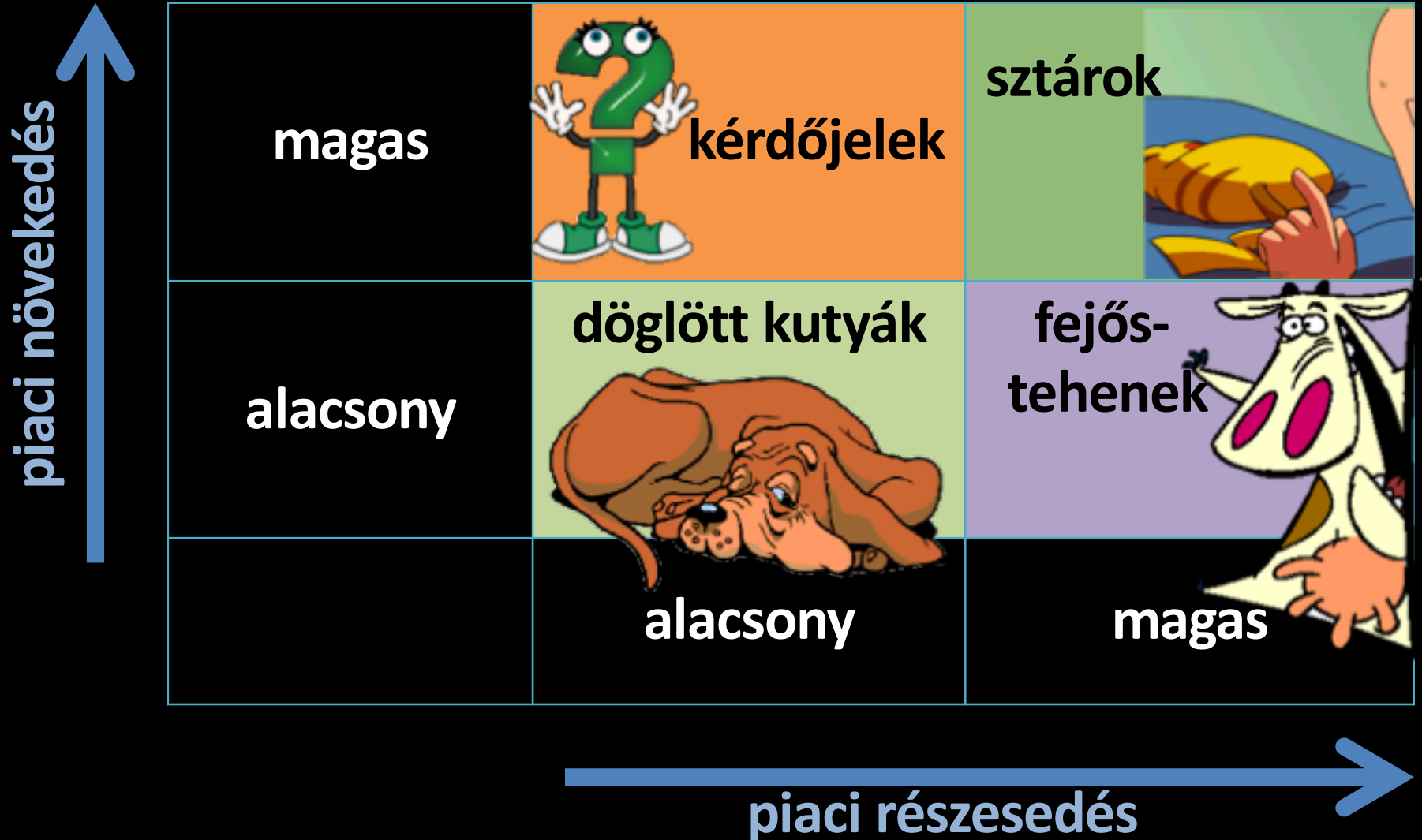
Porter-féle versenyerő modell

BCG mátrix

BCG mátrix

Kreatív gazdaság

- A 21. században felértékelődött a kreativitás, a tudás és az innováció szerepe a gazdasági fejlődésben.
- A városok nemzetközi és hazai versenyében egyre nagyobb szerepe van annak, hogy milyen társadalmi és gazdasági környezetet képesek kínálni a kreatív gazdaság letelepedéséhez.
- Magyarország az európai gazdasági versenyben elsősorban a tudásalapú gazdasági ágazatokban veheti fel a versenyt vetélytársaival.
- A kreatív és tudásintenzív gazdasági ágazatok fejlesztése egyre jobban a gazdasági stratégiák középpontjába került.

A szektorokat kétféle mutatóban tanulmányozzák:

szerepük a GDP előállításában

GDP

szerepük a foglalkoztatottságban

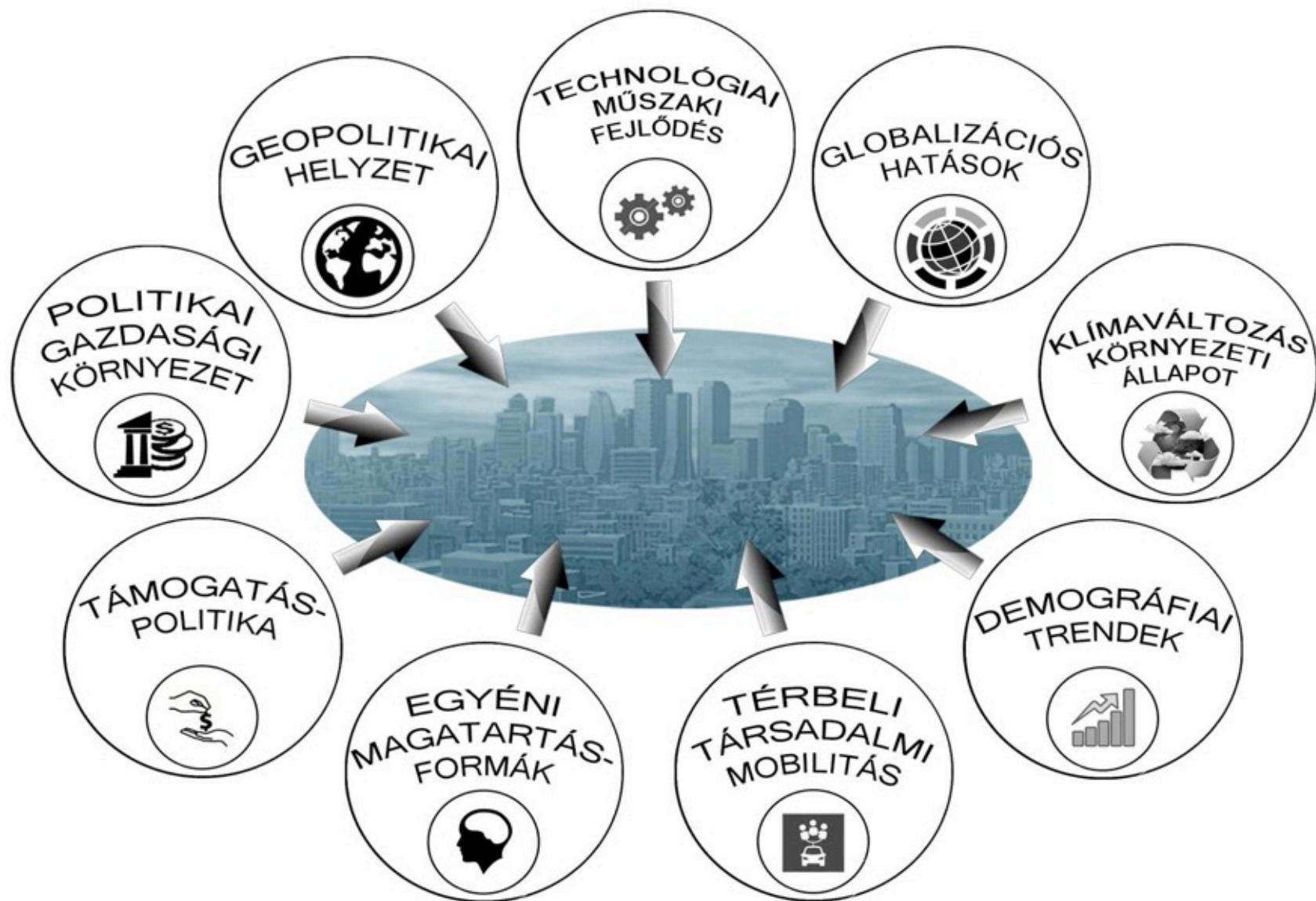
Hogyan gazdálkodik az állam?

**A világ
átalakulása**

Hogyan alakul át a világ körülöttünk?

A tanulók számára egyértelművé tenni a tananyag és a mindennapi élet kapcsolatát!

minden nagyléptékű folyamatot össze kell kapcsolni a kicsivel (személyessel, családival)

példákon keresztül, aktuális esettanulmányokkal tanítani

Filmélmények

pl. *A pénz mint adósság*

A fogyasztás

rajz-
filmek

Bevétel

Kiadás

Vizsgálja meg bevételeit és kiadásait.

oktató-
filmek

<https://www.mnb.hu/fogyasztove-delem/penzugvi-navigator-filmek/oktatofilmekek-a-penzugvi-tudatossagrol>

pl. A nagy dobás, Tőzsdecápák, Krízispont, Vállalati csalódások, A Wall Street farkasa, A hülyeség kora, Inside job;

mozi-
filmek

Kiemelt tevékenységek

Közös véleményformálás, véleményütköztetés és vita → segít tisztázni a fogalmi különbségeket, többoldalúan megközelíteni és értékelni az eseményeket

Állásfoglalás → fejleszti az állampolgári és a szociális kompetenciát

Drámapedagógiai módszerek →

- **empatikus készség fejlődését**
- **a világ gazdasági történései, a különböző foglalkoztatási és gazdasági helyzetben lévő társadalmi csoportok**
- **segít felismerni a gazdasági döntési helyzeteket,**
- **tanítja a mérlegelés szükségességét és módszerét**
- **segít tisztázni a döntések tartalmi pontjait**
- **a gazdasági összefüggések átlátása → vállalkozási kompetencia**

Gondolkodási modellek alkotása

Agy- és munkaerő-elszívás: hova vágyódnak el a magyarok?

A 18–40 éves magyar népesség körében, az első helyen kiszemelt országok említési gyakorisága, százalék

Egyesült Államok
és Kanada

5,6

Egyéb ország

2,7

Írország

2,1

Nagy-Britannia
19,4

3,5

Északi országok (Dánia,
Svédország, Finnország)

Németország
22,1

4,4

Benelux államok

Svájc

1,7

Ausztria
30,7

7,8

Mediterrán országok (Görögország,
Olaszország, Spanyolország, Portugália) és
Franciaország

Mi a közös bennük?

Modern kori rabszolgaság

25 millió (más becslések szerint 45 millió) embert érint világszerte, különösen Latin-Amerikában, Ázsiában és Afrikában

Maquiladorák

exportra termelő cégek

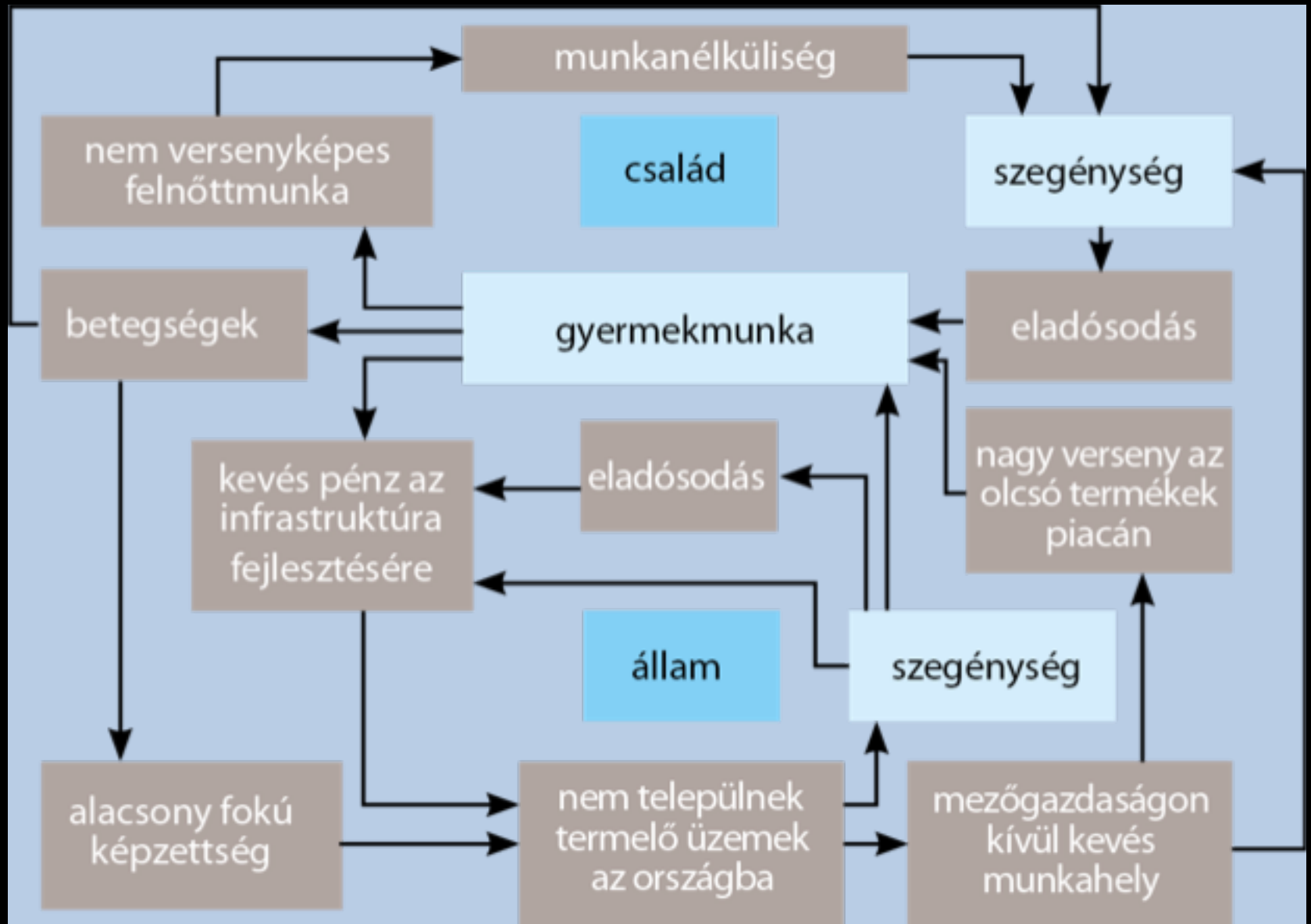
amerikai és japán cégek leányvállalatai Mexikó É-i határa mentén

← olcsó munkaerő

**kedvezményesen, vámmentesen vihetik be alkatrészeiket
mexikói üzemekben gyártott készterméket visszaszállítják**

A szegénység kialakulásának ördögi köre

Társadalmi csoportok a periférián

HIV-fertőzött vagyok.
Világszerte a 35 millió HIV-fertőzöttből 19 millió nem is tudja, hogy vírushordozó.

Fiatal nő vagyok.
A Szaharától délre fekvő országokban a tizenéves lányok 76 százaléka nagyon keveset vagy semmit sem tud a HIV-ról.

Börtönlakó vagyok.
Egyes börtönökben a rabok között 50 százalékkal nagyobb a HIV-fertőzöttek aránya, mint a lakosság körében.

Férfi vagyok és a férfiak iránt vonzódok.
Ezt 78 országban büntetik.

Kábítószer fogyasztó vagyok.
192 országból csak 55-ben van tűcsere program.

Prostituált vagyok.
A HIV aránya tízenkétszer magasabb a prostituáltak körében, mint a lakosságban.

Terhes nő vagyok.
A fejletlen és a közepesen fejlett országokban a terhes nőknek csak 44 százalékát tájékoztatták a HIV veszélyeiről.

Gyermek vagyok.
A 3,2 millió 15 év alatti HIV-fertőzöttből 2,4 millió gyermeket nem gyógyítanak.

Menekült vagyok.
2015 végén 65 millió ember menekült el lakhelyéről.

Fogyatékkal élő vagyok.
A fogyatékkal élők 23 százaléka nem veszi igénybe az egészségügyi ellátást, mert korábban méltatlanul bántak velük.

50 évesnél idősebb vagyok.
A kezelt HIV-fertőzöttek várható életkora ugyanannyi, mint más hasonló korúaké.

Off-shore

nem keverendő össze a tengerre vonatkozó (nem szárazföldi)
nemzetközi jelentésével
a tengerparti országok sokféle vonatkozásban használnak